

PROGRAM APVV PRE PODPORU ĽUDSKÉHO POTENCIÁLU V OBLASTI VÝSKUMU A VÝVOJA A POPULARIZÁCIU VEDY

1. ÚVOD

Predkladaný program Agentúry pre podporu výskumu a vývoja je integrálnou súčasťou úsilia vlády SR zvýšiť konkurencieschopnosť Slovenska prostredníctvom posilnenia výskumno-vývojového potenciálu krajiny. SR zatiaľ vo svojej histórii nemala program podpory ľudského výskumno-vývojového potenciálu a jeho prepojenia na spoločnosť. Program je predložený s vedomím absolútnej nevyhnutnosti zachovať a posilniť úroveň ľudského potenciálu ako základnej nutnej podmienky rozvoja.

SR aj napriek výraznému zaostávaniu vo viacerých indikátoroch sledujúcich výskumno-vývojovú výkonnosť krajín si zachovala dobré východisko v oblasti ľudského potenciálu, kde stále dosahuje kvantitatívne priemerné ukazovatele v rámci EU. Z pohľadu niektorých parametrov je však situácia menej uspokojivá. Napríklad prírastok nových, mladých vedeckých pracovníkov v poslednom období zoslabol a priemerný vek výskumno-vývojových pracovníkov je značne vysoký (napr. priemerný vek profesorov na slovenských vysokých školách je 58 rokov a profesorov s vedeckým titulom DrSc je 62 rokov – zdroj ARRA, 2005). Len dlhodobé odhodlanie a investície do tejto oblasti môžu zmeniť situáciu. Základným predpokladom pre zlepšenie situácie je zvýšenie atraktívnosti vedeckej kariéry a zvýšenie záujmu mladej generácie o ňu. Tento program si kladie za cieľ položiť základy systémovej starostlivosti o zlepšovanie vzťahu mládeže k vede a zvyšovanie atraktívnosti výskumnej kariéry.

2. PRÁVNY RÁMEC

Právny rámec navrhnutého programu APVV vychádza zo zákona 172/2005 Z.z., ako aj z uznesenia vlády SR 557/2005 (Stratégia konkurencieschopnosti SR do roku 2010). Zároveň nadväzuje na záväzky SR prijaté na úrovni Rady ministrov EU pre konkurencieschopnosť a Európskej rady v uplynulých rokoch (napr. závery Rady 8194/05 o posilnení ľudského potenciálu vo vede a technike v Európskom výskumnom priestore).

Program vychádza aj z horizontálnej požiadavky predstaviteľov výskumu a vývoja v SR prezentovanej oficiálnymi predstaviteľmi komunity (Rada vysokých škôl, Slovenská rektorská konferencia, Predsedníctvo SAV, atď.) pri viacerých oficiálnych príležitostiach.

3. HLAVNÉ CIELE

1. Hlavné ciele v časti programu ľudský potenciál

- I. Vytvoriť podmienky pre kontinuálny rast zručností a vedomostí pracovníkov výskumu a vývoja po ukončení doktorandského štúdia a tým zvýšiť pridanú hodnotu využiteľnú pre spoločnosť z investícií do tretieho stupňa univerzitného vzdelania
- II. Stimulovať užšie prepojenie pracovníkov výskumu a vývoja, ktorí pracujú v zahraničných inštitúciách s inštitúciami výskumu a vývoja v Slovenskej republike

- III. Stimulovať najvýkonnejších pracovníkov výskumu a vývoja v Slovenskej republike a vytvoriť možnosti pre mobilitu medzi akademickými inštitúciami a hospodárskou sférou
- IV. Zvýšiť informovanosť vo výskumno-vývojovej komunite o otázkach etiky vo vede

2. Hlavné ciele v časti programu popularizácia vedy

- I. Priblížiť význam výskumu a vývoja širokej verejnosti, s osobitným dôrazom na mládež.
- II. Stimulovať vytvorenie strategických partnerstiev smerujúcich k vzdelávaniu k vede a podpore vedeckej kultúry medzi inštitúciami výskumu a vývoja a základnými a strednými školami v SR
- III. Posilniť účinnosť nástrojov masovej komunikácie (tlačených aj elektronických) v oblasti popularizácie vedy
- IV. Podporiť aktivizáciu talentovanej mládeže prostredníctvom regionálnych a národných súťaží a prehliadok

4. TRVANIE PROGRAMU

Tento program je schválený na obdobie 5 rokov, so začiatkom v roku 2006 a koncom v roku 2010.

5. FINANCOVANIE PROGRAMU

Aktivity v rámci programu budú financované prostredníctvom výziev uskutočnených APVV najmenej jedenkrát ročne. Každá výzva nemusí obsahovať možnosť podania projektov v rámci všetkých nástrojov uvedených v programe. Celkový rozpočet alokovaný na realizáciu programu bude upresňovaný vždy každý rok podľa možností štátneho rozpočtu. APVV môže vyhlásovať špecifické výzvy v rámci programu nad rámec financií alokovaných zo štátneho rozpočtu v prípade osobitných mimorozpočtových dotácií (napr. súkromné zdroje, zahraničné zdroje)

6. HODNOTENIE PROGRAMU

Účinnosť programu ako aj schopnosť naplňať vytýčené ciele bude hodnotená APVV formou písomnej správy jedenkrát ročne. Na začiatku roku 2008 sa začne externé hodnotenie programu externou organizáciou, alebo hodnotiacou skupinou expertov, ktorá bude menovaná ministrom školstva SR. Hodnotenie by malo byť ukončené do konca prvého polroka 2008. APVV pripraví na základe hodnotenia návrh modifikácie programu.

7. NÁSTROJE NA NAPLNENIE CIEĽOV PROGRAMU

Ľudský potenciál

Cieľ: Vytvoriť podmienky pre kontinuálny rast zručností a vedomostí pracovníkov výskumu a vývoja po ukončení doktorandského štúdia a tým zvýšiť pridanú hodnotu využiteľnú pre spoločnosť z investícií do tretieho stupňa univerzitného vzdelania

Predpokladané nástroje

1. Projekty zamerané na vytvorenie postdoktorandských miest pre výskumno-vývojových pracovníkov so začiatkom projektu najviac do 3 rokov po obdržaní vedeckej hodnosti PhD (alebo ekvivalent). Financovanie bude smerovať hlavne na pokrytie mzdových nákladov na vytvorenie miesta do výšky 70% platu vyplácaného výskumnému pracovníkovi, materiálových nákladov na realizáciu projektového zámeru. Hlavným kritériom bude kvalita prijímajúceho výskumno-vývojového kolektívu, kvalita postdoktoranda a kvalita výskumno-vývojového zámeru postdoktorandského pobytu. Žiadateľom môže byť právnická osoba so sídlom v SR. Nie je podmienkou, aby postdoktorand bol občanom SR. Žiadateľ musí preukázať finančné zdroje na realizáciu výskumno-vývojového zámeru nad rámec zdrojov grantu prideleného APVV. Projekty budú môcť byť predkladané bez obmedzenia vedného odboru. Žiadateľ bude v predložennom projekte sám indikovať vednú oblasť a tým aj rozhodne, ktorá rada APVV bude hodnotiť kvalitu projektu. Schvaľovať financovanie projektu na základe hodnotenia bude Rada programu. Dĺžka trvania jednotlivých projektov môže byť maximálne 3 roky. Indikatívna maximálna výška dotácie projektu zo zdrojov APVV je 1,5 milióna Sk, na celú dobu riešenia projektu.
2. Projekty zamerané na odborné vzdelávanie pracovníkov výskumných a vývojových organizácií v oblasti duševného vlastníctva a manažmentu projektov. Hlavným kritériom bude kvalita vzdelávacieho zámeru a výskumno-vývojový výkon organizácie. Dĺžka projektov môže byť maximálne 2 roky a maximálna výška dotácie 500 tisíc Sk, na celú dobu riešenia projektov.

Cieľ: Stimulovať užšie prepojenie pracovníkov výskumu a vývoja, ktorí pracujú v zahraničných inštitúciách s inštitúciami výskumu a vývoja v Slovenskej republike

Predpokladané nástroje

1. Jeden projekt zameraný na zriadenie otvorenej databázy výskumno-vývojových pracovníkov pracujúcich v zahraničných inštitúciách výskumu a vývoja so slovenskou štátnou príslušnosťou, alebo pôvodom z terajšieho územia SR. Súčasťou projektu bude výskum ich existujúcej alebo perspektívne možnej prepojenosti s partnerskými pracoviskami v Slovenskej republike. Výstupom projektu bude databáza s možnosťou kontinuálnej obnovy a doplnenia ako aj návrh systému komunikácie s komunitou

výskumných pracovníkov v zahraničí. Databáza sa stane súčasťou slovenského informačného portálu pre vedu a techniku. Databáza bude verejne dostupná a bude ju spravovať APVV. Dĺžka trvania projektu bude maximálne 3 roky. Indikatívna výška dotácie APVV na projekt je 3 milióny SK

2. Projekty zamerané na reintegráciu občanov Slovenskej republiky s titulom PhD (alebo ekvivalent), ktorí strávili minimálne 2 roky nepretržitého pobytu vo výskumných a vývojových organizáciách v zahraničí. Podmienkou je uzatvorenie pracovnej zmluvy v hlavnom pracovnom pomere v prijímajúcej organizácii na dobu minimálne 3 rokov. Predkladaný projekt musí obsahovať výskumný zámer na celé obdobie 3 rokov avšak grant môže pokrývať výdavky len v období prvých dvoch rokov trvania zmluvy. Financovanie bude smerovať hlavne na pokrytie mzdových nákladov do výšky max 50% celkového platu vyplácaného pracovníkovi a materiálových nákladov na realizáciu projektového zámeru. Hlavným kritériom bude kvalita prijímajúceho výskumno-vývojového kolektívu, kvalita zahraničnej organizácie na ktorej uchádzač pôsobil, kvalita výskumno-vývojového pracovníka a kvalita výskumno-vývojového zámeru počas pobytu. Projekty budú môcť byť predkladané bez obmedzenia vedného odboru. Žiadateľ bude v predloženej projektovej súhrnnej správe sám indikovať vednú oblasť a tým aj rozhodne, ktorá rada APVV bude hodnotiť kvalitu projektu. Schvaľovať financovanie projektu na základe hodnotenia bude rada programu. Prijímateľom finančnej dotácie môže byť len právnická osoba so sídlom v SR. Súčasťou žiadosti bude aj pracovná zmluva medzi prijímajúcou organizáciou a uchádzačom. Zrušenie zmluvy pred uplynutím doby 3 rokov môže mať za následok vrátenie finančnej podpory APVV. Indikatívna maximálna výška dotácie na jeden projekt je 2 milióny Sk.

Cieľ: Stimulovať najvýkonnejších pracovníkov výskumu a vývoja v Slovenskej republike a vytvoriť možnosti pre mobilitu medzi akademickými inštitúciami a hospodárskou sférou

Predpokladané nástroje

1. Projekty mobility pracovníkov výskumu a vývoja do podnikateľského sektora (ak je prijímajúcou podnikateľskou organizáciou malý alebo stredný podnik bude to chápané ako výhoda pri hodnotení projektu), ktoré budú zamerané na transfer poznatkov smerom z akademickej sféry do podnikateľskej alebo opačne. Projekt musí obsahovať definíciu transferovaných poznatkov, popis vysielajúcej a prijímajúcej organizácie, odborný profil pracovníka, jeho kariérny plán a zmluvu medzi obidvomi organizáciami o pracovnom pobyte. Prijímateľom finančnej podpory je vysielajúca organizácia, ktorá musí byť právnickou osobou so sídlom v SR. Vyslaný pracovník zostáva v nezmenenom pracovnom pomere s vysielajúcou organizáciou, od ktorej poberá plat, miestom jeho pracoviska je prijímajúca organizácia. Oprávneným výdavkom projektu sú mzdové náklady vrátane odvodov vypočítané ako priemer príjmov za posledných 6 mesiacov pred nástupom pobytu v podnikateľskej organizácii. V prípade, že prijímajúca organizácia sídli mimo sídla vysielajúcej organizácie stávajú sa oprávneným výdavkom aj nevyhnutné náklady na cestovné

a ubytovanie pracovníka. Detaily budú upravené na základe platnej pracovno-právnej legislatívy. Dĺžka trvania mobilityného projektu je 6 až 12 mesiacov.

2. Projekty zamerané na podporu a stimuláciu excelentných školiteľov doktorandského štúdia. Výskumne najvýkonnejší pracovníci výskumu a vývoja sa môžu uchádzať prostredníctvom svojho zamestnávateľa o projekty, v rámci ktorých bude možné vytvoriť dve doktorandské miesta a stimulovať prácu školiteľa. Hlavným kritériom pri hodnotení projektu bude excelentnosť uchádzača vyjadrená kvantitatívnymi výstupmi jeho vedeckej práce prepočítanými na počet rokov praxe. Celková kvalita uchádzača musí byť na porovnateľnej medzinárodnej úrovni so špičkovými pracoviskami vo svete. Ďalším kritériom bude kvalita a reálnosť zámeru doktorandského štúdia dvoch doktorandov. Výstupom bude ukončené doktorandské štúdium dvoch doktorandov. Uchádzač by mal preukázať, že okrem doktorandského štúdia vyučuje ešte aspoň jeden predmet v rámci magisterského stupňa vzdelávania, alebo vedie diplomové práce. Oprávnenými výdavkami budú štipendiá pre dvoch doktorandov, mzdové prostriedky pre uchádzača (vo forme osobného ohodnotenia do maximálnej výšky 15 000.- Sk mesačne) a materiálové výdavky na realizáciu doktorandských projektov. Projekty budú môcť byť predkladané bez obmedzenia vedného odboru. Žiadateľ bude v predložennom projekte sám indikovať vednú oblasť a tým aj rozhodne, ktorá rada APVV bude hodnotiť kvalitu projektu. Schvaľovať financovanie projektu na základe hodnotenia bude rada programu. Dĺžka realizácie projektov bude spravidla zhodná s dĺžkou doktorandského štúdia tj 4 roky. Indikatívna výška celkovej dotácie APVV bude max 5 miliónov Sk, na celé obdobie riešenia projektu.

Cieľ: Posilniť informačný tok vo výskumno-vývojovej komunite o otázkach etiky vo vede

Predpokladaný nástroj

Projekty zamerané na vzdelávanie pracovníkov výskumu a vývoja v oblasti etiky vo vede. Organizáciu seminárov a workshopov na túto tému. Vypracovanie porovnávacích štúdií so systémami etiky vo vede v zahraničí. Zriaďovanie odborných etických komisií s pôsobnosťou v rámci organizácií výskumu a vývoja. Dĺžka trvania projektov maximálne 3 roky a maximálna indikatívna výška príspevku APVV 1 milión Sk, na celé obdobie projektu.

Popularizácia vedy

Cieľ: Priblížiť význam výskumu a vývoja širokej verejnosti, s osobitným dôrazom na mládež

Predpokladaný nástroj

Projekty zamerané na akcie organizované pre cieľové skupiny verejnosti vo všeobecnosti s dôrazom na žiakov a študentov základných a stredných škôl približujúce význam výskumu a vývoja pre spoločnosť. Prijímajúcou organizáciou je právnická alebo fyzická osoba so sídlom v SR. Dĺžka trvania projektov maximálne 3 roky a maximálna výška príspevku APVV

je 3 mil. Sk na 3 roky (maximálna finančná dotácia sa bude vzťahovať len na projekty s nadregionálnym dosahom). Dotácia môže pokrývať rozpočet projektu v plnom rozsahu

Ciel': Stimulovať vytvorenie strategických partnerstiev smerujúcich k vzdelávaniu k vede a podpore vedeckej kultúry medzi inštitúciami výskumu a vývoja a základnými a strednými školami v SR

Predpokladaný nástroj

Projekty spolupráce medzi organizáciami výskumu a vývoja v SR a základnými a strednými školami. Zameranie projektu musí byť na vybudovanie dlhodobého partnerstva medzi týmito dvomi typmi organizácií, tak aby sa zabezpečil vzájomný prenos poznatkov a skúseností so vzdelávaním k vede. Súčasťou projektu musí byť partnerská zmluva medzi zúčastnenými organizáciami. Finančné prostriedky slúžia pre obidva typy organizácií. Vytvorenie partnerských sietí viacerých ako dvoch organizácií bude hodnotené ako významná pridaná hodnota projektu. Dĺžka projektov je maximálne 3 roky a maximálna výška finančnej dotácie APVV je 2 milióny Sk. Dotácia môže pokrývať rozpočet projektu v plnom rozsahu

Ciel': Posilniť účinnosť nástrojov masovej komunikácie (tlačených aj elektronických) v oblasti popularizácie vedy

Predpokladaný nástroj

Projekty predkladané právnickými alebo fyzickými osobami aktívnymi v oblasti tlačených a elektronických médií, ktoré budú zamerané na sprístupnenie vedy a jej výsledkov širokej verejnosti. Dĺžka trvania projektov je 1-3 roky s maximálnou finančnou dotáciou 3 mil. Sk. Projekty môžu byť zamerané aj na prípravu žurnalistov k propagácii vedy špeciálnymi vzdelávacími aktivitami, ako aj na prípravu vedcov, na získavanie komunikačných schopností pre ich pôsobenie v médiách. Dotácia môže pokrývať rozpočet projektu v plnom rozsahu

Ciel': Podporiť aktivizáciu talentovanej mládeže prostredníctvom regionálnych a národných súťaží a festivalov

Predpokladaný nástroj

Projekty predkladané právnickými osobami aktívnymi v oblasti vzdelávania, výskumu alebo vývoja. Navrhované aktivity musia mať charakter dlhodobých, cyklicky sa opakujúcich podujatí. Projekty budú hodnotené aj podľa šírky cieľovej skupiny detí a mládeže, ktorú oslovia. Finančné prostriedky sú určené na organizáciu súťaží a festivalov ako aj na priamu podporu cieľových skupín. Dĺžka trvania projektov je maximálne 4 roky s maximálnou ročnou finančnou dotáciou 1 mil. Sk. Dotácia môže pokrývať rozpočet projektu v plnom rozsahu. Rozpočet projektu môže zahŕňať účasť slovenských detí a mládeže na

medzinárodných súťažiach a festivaloch ako aj príspevok mládeži zo zahraničia na účasť na slovenských súťažiach a festivaloch. Rozpočet môže pokrývať pobyt slovenských detí a mládeže na zahraničných vzdelávacích alebo vedeckých pracoviskách.

8. PODÁVANIE PROJEKTOV

Projekty budú podávané na základe výzvy na podávanie projektov, ktorú zverejní APVV na základe rozhodnutia predsedníctva APVV na internetovej stránke, v tlačenej forme prostredníctvom vybraných periodík, ako aj prostredníctvom informačných seminárov, ktoré APVV uskutoční.

Podané projekty musia vychádzať so znenia výzvy na podávanie projektov a zo schváleného Programu APVV

Pri podávaní projektu sa uchádzači o finančnú podporu musia riadiť pokynmi pre podávanie projektov, ktoré zverejní APVV na svojej internetovej stránke v deň zverejnenia výzvy.

Hodnotenie projektov bude uskutočnené na základe kritérií uvedených v programe ako aj v pokynoch pre podávanie projektov, ktoré budú súčasťou výzvy. O pridelení finančného príspevku rozhodne rada programu.

9. RADA PROGRAMU

Radu programu vymenuje minister školstva podľa zákona 172/2005 Z.z. na návrh predsedníctva APVV. Rada bude pozostávať z expertov so skúsenosťami v oblasti podpory ľudských zdrojov a popularizácie vedy. Hlavným kritériom by mala byť preukázaná praktická skúsenosť v danej oblasti nie samotná výskumná excelentnosť.